

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 409/2013-49

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 11. septembra 2014 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa (sudca spravodajca), zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a zo sudcu Sergeja Kohuta prerokoval prijatú sťažnosť spoločnosti TIPL spol. s r. o., Priemyselná 13, Ladomerská Vieska, právne zastúpenej Advokátskou kanceláriou Záhoráková & Partners, s. r. o., Krasovského 13, Bratislava, v mene ktorej koná advokátka a konateľka Mgr. Renáta Záhoráková, vo veci namietaného porušenia základného práva zaručeného čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky postupom a rozsudkom Krajského súdu v Bratislave č. k. 2 CoKR 56/2010-150 z 15. decembra 2011 a takto

r o z h o d o l :

1. Rozsudkom Krajského súdu v Bratislave č. k. 2 CoKR 56/2010-150 z 15. decembra 2011 bolo porušené základné právo spoločnosti TIPL spol. s r. o., na súdnu ochranu zaručené v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Rozsudok Krajského súdu v Bratislave č. k. 2 CoKR 56/2010-150 z 15. decembra 2011 zrušuje a vec vracia Krajskému súdu v Bratislave na ďalšie konanie.

3. Spoločnosti TIPL spol. s r. o., priznáva úhradu trov právneho zastúpenia v sume 413,54 € (slovom štyristotrinásť eur a päťdesiatštyri centov), ktorú je Krajský súd v Bratislave povinný vyplatiť na účet Advokátskej kancelárie Záhoráková & Partners, s. r. o., Krasovského 13, Bratislava, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Vo zvyšnej časti sťažnosti spoločnosti TIPL spol. s r. o., nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Spoločnosť TIPL spol. s r. o. (ďalej len „sťažovateľka“) je spoločnosť so sídlom v Bratislave, ktorá vykonáva aj obchodnú činnosť, v súvislosti s ktorou sa stala účastníčkou konkurzného konania voči spoločnosti VUIS NOVA, spol. s r. o., Lamačská 8, Bratislava (ďalej len „úpadca“).

1.1 Ešte pred vyhlásením konkurzu spoločnosť ARTICLE, s. r. o., dodala úpadcovi určité práce a tieto dodávky mu vyúčtovala okrem iného troma faktúrami, ktoré boli splatné postupne 17. mája 2004 (585 748 Sk), 24. mája 2004 (705 768,50 Sk) a 3. júna 2004 (16 812 Sk). Úpadca tieto pohľadávky splatil len sčasti, no v prospech spoločnosti ARTICLE, s. r. o., vystavil 18. júna 2004 listinu označenú ako „*Uznanie záväzku*“. V nej uviedol, že „*podľa § 323 Obchodného zákonníka... uznáva svoje záväzky, ktoré (úpadcovi) vznikli voči ARTICLE, s. r. o. na základe uskutočnených prác spočívajúcich v realizácii fasády, zateplenia, farby na ťahokov a zateplení niky*“, a to „*záväzok z faktúry číslo... splatný dňa 17. 5. 2004 vo výške 335 748,- Sk*“, „*záväzok z faktúry číslo... splatný dňa 24. 5. 2004 vo výške 705 768,50,- Sk*“ a „*záväzok z faktúry číslo... splatný dňa 3. 6. 2004 vo výške 16 812,- Sk*“.

1.2 Pohľadávky voči úpadcovi sa následne postupne stali predmetom dvoch postúpení, ktorých platnosť sa stala v ďalšom konaní predmetom sporu:

a) ARTICLE, s. r. o., ako postupca a inkaSOServis, s. r. o., ako postupník spísali 27. januára 2005 „*Zmluvu o postúpení pohľadávky podľa § 524 Občianskeho zákonníka*“. Podľa čl. I tejto zmluvy „*(p)ostupca postupuje dňom podpisu tejto zmluvy postupníkovi*

svoje pohľadávky“ voči úpadcovi, pričom «(š)specifikácia pohľadávky je obsahom prílohy „Zoznam pohľadávok“, ktorý tvorí nedeliteľnú súčasť tejto zmluvy». V konaní zostalo sporné, či k zmluve bola táto príloha pripojená alebo nie (pozri ďalej bod 3.2). K tejto zmluve však je pripojené „Oznámenie o postúpení pohľadávky“ z 27. januára 2005, ktorým ARTICLE, s. r. o., ako postupca oznamuje úpadcovi, že pohľadávky voči nemu boli postúpené na postupníka.

b) Ďalej taktiež 27. januára 2005 bola zo strany inkaSOServis, s. r. o., ako postupcu a LUX Group, a. s., ako postupníka spísaná ďalšia „Zmluva o odplatnom postúpení pohľadávky“. Podľa čl. I tejto zmluvy má postupca voči úpadcovi „zročnú pohľadávku po lehote splatnosti, ktorá vznikla neuhradením záväzku za dodávku diela na základe faktúr, ktoré sú prílohou zmluvy“ a podľa čl. II „(p)ostupca svoju pohľadávku uvedenú v čl. I... postupuje postupníkovi“. I vo vzťahu k tejto zmluve zostalo v konaní sporné, či k nej daná príloha bola alebo nebola pripojená, a v spise nie je založené ani oznámenie o postúpení pohľadávky.

1.3 Ďalšie postúpenia už neboli v prerokovanej veci sporné, preto ich možno zhrnúť len stručne: zmluvou z 9. septembra 2005 spoločnosť LUX Group, a. s., postúpila uvedené pohľadávky fyzickej osobe – JUDr. M. H. a toto postúpenie oznámila úpadcovi listom z rovnakého dňa. JUDr. M. H. následne zmluvou z 2. mája 2007 postúpil uvedené pohľadávky spoločnosti JAMEXI s. r. o., a listom z rovnakého dňa toto postúpenie oznámil úpadcovi.

2. Keďže úpadca svoje záväzky nesplatil, začalo sa voči nemu konkurzné konanie, ktoré sa viedlo na Okresnom súde Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 6 K 15/2007.

2.1 Okresný súd najskôr vyhlásil konkurz uznesením z 12. júna 2007. V takto vyhlásenom konkurze si spoločnosť JAMEXI s. r. o., tromi prihláškami č. 29, 30 a 31, ktoré došli okresnému súdu 26. júla 2007, prihlásila aj istiny pohľadávok opísané v bode **1.1**, ako aj úrok z omeškania. Ku každej z nich bola ako príloha pripojená príslušná faktúra a okrem nej boli ku všetkým prihláškam pripojené ako spoločné prílohy „Zmluva o postúpení pohľadávky z 27. 1. 2005“, „Oznámenie o postúpení pohľadávky z 27. 1. 2005“, „Zmluva

o odplatnom postúpení pohľadávky z 27. 1. 2005“, „*Oznámenie o postúpení pohľadávok z 27. 1. 2005*“, „*Zmluva o postúpení pohľadávok z 9. 9. 2005*“, „*Oznámenie o postúpení pohľadávok z 9. 9. 2005*“, „*Zmluva o postúpení pohľadávok z 2. 5. 2007*“ a „*Oznámenie o postúpení pohľadávok z 2. 5. 2007*“. Uznesenie okresného súdu z 12. júna 2007 však bolo na odvolanie úpadcu zrušené Krajským súdom v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) a vec bola vrátená okresnému súdu na ďalšie konanie.

2.2 Okresný súd uznesením z 29. mája 2008 znova vyhlásil konkurz na úpadcu. Vzhľadom na to si spoločnosť JAMEXI s. r. o., znova prihlásila svoje pohľadávky novými prihláškami č. 29, 30 a 31, ktoré došli okresnému súdu 16. júna 2008. K nim boli okrem príloh uvedených v bode 2.1 pripojené aj „*Uznanie záväzku z 18. 6. 2004*“ a bližšie neurčené „*Uznanie záväzku z 9. 5. 2007*“.

2.3 Správkyňa konkurznej podstaty úpadcu na podnet iného veriteľa (štátu – daňového riaditeľstva) poprela nárok spoločnosti JAMEXI s. r. o., na úroky z omeškania prihlásené uvedenými prihláškou, pričom ako dôvod popretia uviedla: „*Úroky z omeškania sú premlčané. Správca popiera pohľadávku čo do právneho dôvodu i výšky.*“

3. Spoločnosť JAMEXI s. r. o., sa následne žalobou podanou na okresnom súde 20. októbra 2008 domáhala určenia pravosti prihlásených pohľadávok na úroky z omeškania. Žaloba nebola bližšie odôvodnená, rovnako tak správkyňa konkurznej podstaty úpadcu vo vyjadrení odkázala len na to, že dostala podnet na popretie zo strany štátu, ako aj konateľa úpadcu. Konanie sa viedlo pod sp. zn. 1 Cbi 49/2008.

3.1 Zmluvou z 15. augusta 2008 spoločnosť JAMEXI s. r. o., ako postupca postúpila svoje pohľadávky voči úpadcovi na RNDr. T. C., ktorý ich následne 20. marca 2009 postúpil na sťažovateľku. Okresný súd pripustil zámenu účastníkov uznesením z 13. apríla 2010.

3.2 Na prerokovanie veci okresný súd nariadil pojednávanie na 31. máj 2010, na ktoré predvolal aj sťažovateľku, a s predvolaním jej doručil aj poučenie, na ktorom bolo doslovne odcitované znenie § 118a Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“). Podľa zápisnice o pojednávaní z 31. mája 2010 sťažovateľka ako žalobkyňa po otvorení

pojednávania zotrvala na žalobe, pričom odkázala na uznanie pohľadávok úpadcom, čo podľa nej predĺžilo premlčaciu dobu aj vo vzťahu k úrokom z omeškania. Vplyv na premlčaciu dobu mala podľa nej aj skutočnosť, že pôvodné uznesenie o vyhlásení konkurzu z 12. júna 2007 bolo najskôr zrušené odvolacím súdom a následne bol vyhlásený nový konkurz. Na to dostala priestor správkyňa podstaty, ktorá poukázala na to, že prvé dve zmluvy o postúpení pohľadávky (t. j. cesie z ARTICLE, s. r. o., na inkaSOServis, s. r. o., a ďalej na LUX Group, a. s.) neobsahujú prílohy, z ktorých by bolo možné identifikovať postupované pohľadávky. Keďže podľa nej sa uznanie pohľadávok z 18. júna 2004 nevzťahovalo na úroky z omeškania a opakované vyhlásenie konkurzu nemalo vplyv na plynutie premlčacej lehoty, sú prihlásené úroky z omeškania premlčané. Po vystúpení správkyne okresný súd dal obom účastníkom poučenie „v zmysle ust. § 118 a, § 120 ods. 1, 4 O. s. p.“ a po zistení, že účastníci poučeniu porozumeli, okresný súd uznesením vyhlásil dokazovanie za skončené a odročil pojednávanie na vyhlásenie rozsudku na 21. jún 2010.

Z obsahu zápisnice je ďalej zrejmé, že správkyňa založila do spisu zmluvy o postúpení pohľadávok, chýba v nej však bližšia identifikácia týchto listín. V zápisnici tiež nie je údaj o tom, že by okresný súd týmito zmluvami alebo akoukoľvek inou listinou vykonával dôkaz. V samotnom spise okresného súdu sú však v prílohovej obálke založené po dve kópie zmlúv o postúpení uvedených v bode 1.2. K jednej kópii je vždy pripojená tabuľka so zoznamom faktúr, medzi nimi aj faktúry splatné 17. a 24. mája 2004 a 3. júna 2004, k druhej kópii takáto tabuľka pripojená nie je.

3.3 Sťažovateľka 16. júna 2010 predložila okresnému súdu písomnú záverečnú reč, v ktorej namietla v podstate toto:

a) správkyňa nesprávne poprela pohľadávky čo do dôvodu a výšky, keď premlčanie spôsobuje len nevymáhateľnosť,

b) sťažovateľka svoje pohľadávky uplatnila v pôvodnom konkurze na úpadcu vyhlásenom uznesením z 12. júna 2007, ktoré bolo odvolacím súdom zrušené; to malo podľa nej za následok, že v zmysle § 405 ods. 2 Obchodného zákonníka sa premlčacia doba predĺžila o jeden rok po zrušení vyhláseného konkurzu, keďže na premlčanie sa mal podľa nej aplikovať Obchodný zákonník,

c) tvrdenie o neplatnosti zmlúv o postúpení pohľadávok predstavuje podľa

sťažovateľky neprípustné rozšírenie dôvodov popretia; o tejto otázke bolo pritom rozhodnuté už v konkurznom konaní, v ktorom súd pripustil zmenu účastníka konkurzného konania z JAMEXI s. r. o., na sťažovateľku.

3.4 Okresný súd na určenom termíne 21. júna 2010 vyhlásil rozsudok č. k. 1 Cbi 48/2009-82, ktorého písomné vyhotovenie ihneď odovzdal prítomným účastníkom. V rozsudku okrem iného uviedol, že *„vykonal vo veci dokazovanie oboznámením sa... s listinnými dôkazmi založenými v spise a to:... prihláškami pohľadávok č. 29, 30 a 31 a ich prílohami,... zmluvami o postúpení pohľadávok... zo dňa 27. 01. 2005... z pôvodného veriteľa ARTICLE, s. r. o. na Inkasoservis, ďalej... zo dňa 27. 01. 2005 o postúpení pohľadávok na LUX Group a. s.,... ako aj ďalšími dôkazmi založenými v spise“*. Na základe takto vykonaného dokazovania týkajúceho sa zmlúv z 27. januára 2005 o postúpení pohľadávok z ARTICLE, s. r. o., na inkaSOServis, s. r. o., a ďalej na LUX Group, a. s., ustálil, že *„K prihláškam pripojená zmluva žiadne prílohy neobsahovala.“*. Tento nedostatok zhodnotil okresný súd v odôvodnení rozsudku takto:

„Ako súd zistil prvé dve z citovaných zmlúv a to 1/ zmluva o postúpení pohľadávok zo dňa 27. 01. 2005, ktorú pôvodný veriteľ spoločnosť ARTICLE, s. r. o. ako postupca uzatvoril so spoločnosťou inkaSOServis, s. r. o. ako postupníkom, ako aj 2/ zmluva o postúpení pohľadávok z toho istého dňa 27. 01. 2005, ktorú uzatvorila spoločnosť inkaSOServis, s. r. o. ako postupca so spoločnosťou LUX Group, a. s. ako postupníkom, pokiaľ ide o predmet zmlúv neobsahovali dostatočne určitú špecifikáciu pohľadávok, ktoré mali byť predmetom postúpenia, tak ako to vyžaduje zákon.

Podľa citovaného § 524 OZ (Občianskeho zákonníka, pozn.) pohľadávku možno postúpiť písomnou zmluvou, na základe ktorej namiesto doterajšieho veriteľa (postupcu) nastúpi do trvajúceho záväzku nový veriteľ (postupník)... Nevyhnutným predpokladom postúpenia pohľadávky... vždy je že musí ísť o pohľadávku určitú (identifikovateľnú). Vyššie uvedené zmluvy o postúpení pohľadávok túto podmienku evidentne nespĺňajú, keďže pohľadávky v nich uvedené, ktoré mali byť predmetom postúpenia nie sú identifikované dostatočne určite, jasne a zrozumiteľne tak, aby nevzbudzovali žiadnu pochybnosť o tom, ktoré pohľadávky sú predmetom postúpenia. Vzhľadom na uvedené sú tieto zmluvy v zmysle § 37 a 39 OZ absolútne neplatné právne úkony... V dôsledku uvedeného, v duchu zásady,

podľa ktorej nikto nemôže previesť na iného viac práv ako má sám, sú potom absolútne neplatné tiež nadväzujúce štyri zmluvy o postúpení pohľadávok (3/ - 6/) a to v časti týkajúcej sa postúpenia pohľadávok pôvodného veriteľa ARTICLE, s. r. o.

Základným predpokladom úspešnosti žaloby o určenie pohľadávky je preukázanie vlastníckeho práva k predmetnej pohľadávke.

Vzhľadom na uvedené súd dospel k záveru, že žalobe nemožno vyhovieť. Podľa názoru súdu totiž navrhovateľ (tak pôvodný ako aj nový) predmetné pohľadávky uplatnené prihláškami č. 29, 30 a 31 v dôsledku vyššie uvedenej absolútnej neplatnosti zmlúv o postúpení pohľadávok nikdy nenadobudol, nikdy sa nestal veriteľom týchto pohľadávok a teda ani nie je (a nikdy nebol) aktívne legitimovaný na podanie návrhu na ich určenie.

Odhliadnuc od uvedeného, k popretiu pohľadávok správcom z dôvodu ich premlčania súd konštatuje, že bolo dôvodné, keďže uznaním záväzku pôvodným dlžníkom boli uznané výslovne len záväzky z faktúr, t. j. istiny, pričom pohľadávky z titulu úrokov z omeškania uznané neboli. Argumentáciu navrhovateľa, že uznaním hlavného záväzku sa predĺžila aj premlčacia doba vzťahujúca sa na príslušenstvo, ako aj, že opätovné vyhlásenie konkurzu má vplyv na plynutie premlčacej doby nebolo možné akceptovať, keďže ani jedna z uvedených skutočností nemá oporu v zákone. Preto aj v prípade, ak by došlo k platnému postúpeniu pohľadávok, návrhu navrhovateľa o určenie pohľadávky – úrokov z omeškania by nebolo možné vyhovieť.“

4. Proti rozsudku okresného súdu podala sťažovateľka odvolanie s návrhom na zmenu prvostupňového rozsudku v zmysle vyhovenia sťažovateľkinej žalobe.

4.1 V podanom odvolaní sťažovateľka sčasti zopakovala, sčasti rozšírila svoju argumentáciu z písomnej záverečnej reči a konkrétne namietla, že

a) okresný súd v rozpore so zákonom pripustil rozšírenie popretia o dôvody spočívajúce v údajnej neplatnosti zmlúv o postúpení pohľadávok po uplynutí zákonom ustanovenej lehoty, pričom sťažovateľkine námietky proti takémuto rozšíreniu v rozsudku nijako nevyhodnotil,

b) v spise sp. zn. 6 K 15/2007 sú založené aj prílohy k zmluvám o postúpení pohľadávok a zmluvy tak nie je možné považovať za neplatné,

c) správkyňa poprela pohľadávky nesprávne [pozri bod 3.3 písm. a)],

d) vyhlásenie a následné zrušenie konkurzu spôsobilo predĺženie premlčacej doby [pozri bod 3.3 písm. b)], takže pohľadávky neboli premlčané,

e) okresný súd nedostatočne zistil skutkový stav, keď si nepripojil konkurzný spis sp. zn. 6 K 15/2007,

f) možnosť predniesť záverečné reči bola účastníkom daná len písomne a až potom, čo bolo dokazovanie vyhlásené na skončené, v dôsledku čoho sa okresný súd v rozsudku nevyrovnal „s právnym a skutkovým hodnotením prípadu“ zo strany sťažovateľky, pretože ho vyhotovil vopred a bez týchto súčastí spisu.

4.2 Správkyňa úpadcu vo vyjadrení k odvolaniu sťažovateľky zrekapitulovala priebeh konania a k jednotlivým odvolacím námietkam uviedla:

a) z ustanovenia § 32 zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom do 31. decembra 2011 (ďalej len „konkurzný zákon“) ani z Občianskeho súdneho poriadku nevyplýva obmedzenie pre správcu alebo súd, čo sa týka dôvodov popretia pohľadávok. Sťažovateľka nepredložila okresnému súdu žiadne dôkazy o platnom a účinnosť nadobudnutí prihlásených pohľadávok,

b) konkurz vyhlásený v roku 2007, konkurz vyhlásený v roku 2008 a listiny priložené k prihláškam z roku 2007 nemožno považovať za úradnú vedomosť okresného súdu v incidenčnom konaní, ktoré sa týka konkurzu vyhláseného v roku 2008,

c) popretie pohľadávky bolo správne,

d) sťažovateľka nepreukázala, že pohľadávky boli prihlásené do konkurzu v roku 2007, takže nie je zrejmé, či došlo k prerušeniu premlčania,

e) písomná záverečná reč bola predložená po skončení prvého pojednávania a dokazovania, takže okresný súd na ňu správne neprihliadol.

4.3 Krajský súd rozsudkom č. k. 2 CoKR 56/2010-150 z 15. decembra 2011 rozsudok okresného súdu potvrdil, pričom k jednotlivým odvolacím námietkam sťažovateľky zaujal v odôvodnení toto stanovisko:

«Za jednu zo zásadných odvolacích námietok zo strany navrhovateľa (t. j. sťažovateľky, pozn.) odvolací súd považoval jeho tvrdenie, že súd prvého stupňa rozšíril predmet incidenčného konania aj o dôvody a rozsah, ktoré neboli predmetom popretia

pohľadávok zo strany odporcu. Po oboznámení sa s konkrétnym obsahom jednotlivých prihlášok o každej prejednávanej pohľadávke navrhovateľa odvolací súd dospel k záveru, že uvedená námietka navrhovateľa, t. j. odvolateľa nie je dôvodná. Správca ako odporca v tomto konaní poprel právny dôvod a výšku pohľadávky, pričom poukázal na skutočnosť, že pohľadávka je s ohľadom na obsah uznania dlhu premlčaná. Vzhľadom na to, že námietka premlčania je klasický inštitút hmotného práva, spochybnenie obsahu tohto pojmu nie je prípustné. Úlohou súdu v incidenčnom konaní je skúmať, či pohľadávka v spornej časti je alebo nie je premlčaná, a teda či je alebo nie je v konkurze vymáhateľná.

Vzhľadom na právnu argumentáciu navrhovateľa ako veriteľa a odporcu ako správcu úpadcu k otázke skúmania premlčania sporných pohľadávok považuje odvolací súd za potrebné uviesť, že podľa § 558 Občianskeho zákonníka, ak niekto uzná písomne, že zaplatí svoj dlh určený čo do dôvodu aj výšky, predpokladá sa, že dlh v čase uznania trval. Pri premlčanom dlhu má také uznanie tento právny následok len ak ten, kto dlh uznal, vedel o jeho premlčaní.

Uznanie dlhu je jednostranný právny úkon dlžníka voči veriteľovi, ktorý musí obsahovať jednak všeobecné náležitosti predpísané pre právne úkony (§ 34 a nasl. O. s. p. [správne má byť „Občianskeho zákonníka“, pozn.]) a jednak osobitné náležitosti stanovené pre tento právny úkon v § 558 Občianskeho zákonníka. Pre platnosť uznania dlhu sa vyžaduje písomná forma, vyjadrenie prísľubu zaplatiť dlh a uvedenie dôvodu a výšky dlhu.

Určitosť prejavu vôle uznať dlh čo do dôvodu a výšky, musí jednoznačne vyplývať z obsahu listiny, na ktorej je zaznamenaný. Určitosť písomného prejavu vôle je objektívnou kategóriou a tento prejav nemôže vzbudzovať dôvodné pochybnosti o jeho obsahu ani u tretích osôb.

... Z uvedeného je vzhľadom na obsah sporných zmlúv zrejmé, že argumentácia správcu úpadcu, že úroky z omeškania u prvých dvoch zmlúv o postúpení pohľadávok zo dňa 27. 01. 2005 neboli uznané uznaním dlhu, je právne irelevantná.

... Nevyhnutným predpokladom postúpenia pohľadávky... je, že musí ísť o pohľadávku určitú, identifikovateľnú.

Súd prvého stupňa zistil, že v prípade prvých dvoch zmlúv o postúpení, t. j. Zmluvy o postúpení pohľadávok zo dňa 27. 01. 2005, ktorú pôvodný veriteľ spoločnosť Article, s. r. o., Bratislava, ako postupca uzatvoril so spoločnosťou INKASOSERVIS, s. r. o.,

Trnava, ako postupníkom, ako aj druhá Zmluva o postúpení pohľadávok z toho istého dňa 27. 01. 2005, ktorú uzatvorila spoločnosť INKASOSERVIS, s. r. o., Trnava, ako postupca, so spoločnosťou LUX Group, a. s., Bratislava, ako postupníkom, v časti predmetu zmlúv neobsahovali dostatočne určitú špecifikáciu pohľadávok, ktoré mali byť predmetom postúpenia...

Vzhľadom na uvedené prvostupňový súd dospel k záveru, že tieto zmluvy sú s poukazom na ust. § 37 a 39 Občianskeho zákonníka absolútne neplatnými právnymi úkonmi...

Odvolací súd sa v celom rozsahu stotožnil s názorom súdu prvého stupňa a na doplnenie považuje za potrebné uviesť, že absolútna neplatnosť právneho úkonu (negotium nullum) nastáva bez ďalšieho zo zákona (ex lege), v dôsledku čoho sa hľadá na absolútne neplatný právny úkon tak, ako keby nebol nikdy urobený. Absolútne neplatný právny úkon teda nespôsobí žiadne právne následky. Ak je určitý úkon absolútne neplatný, nastáva jeho neplatnosť priamo zo zákona už v čase jeho urobenia. Konajúci súd nemá možnosť zvažovať, či absolútnu neplatnosť úkonu uzná alebo neuzná, resp. či ju zohľadní alebo nezohľadní. Na dôvod zakladajúci absolútnu neplatnosť právneho úkonu musí súd vždy prihliadnuť, a to aj bez návrhu (z úradnej povinnosti – ex officio).

Uvedené je v súlade so zásadou rímskeho práva – nemo plus iuris ad alium transfere potest, quam ipse habet – podľa ktorej nikto nemôže previesť na iného viac práv ako má sám, a v zmysle ktorej z nepráva nemôže vzniknúť právo. Je tiež potrebné zdôrazniť, že konkrétne právo nemôže platne nadobudnúť právny nástupca, ak subjekt, od ktorého odvodzuje (derivatívne) svoje právo, toto právo nikdy nenadobudol, a teda ho ani nemohol ďalej platne previesť.

Odvolací súd nepovažoval za právne relevantnú ani argumentáciu navrhovateľa, v ktorej spochybňoval rozsah a spôsob vykonania dokazovania zo strany súdu prvého stupňa. Na priebeh konania a procesné postavenie účastníkov konania, najmä na veriteľa, t. j. navrhovateľa, má zásadný vplyv ustanovenie § 118a O. s. p., ktorým bola posilnená koncentračná zásada a ktorý sa vzťahuje na opísanie rozhodujúcich skutočností o veci samej účastníkmi konania a na označenie dôkazov na preukázanie svojich tvrdení najneskôr do skončenia prvého pojednávania. Z obsahu spisu súdu prvého stupňa mal odvolací súd za jednoznačne preukázané, že účastníci konania boli o tejto skutočnosti náležite poučení,

čo dokladuje predvolanie na pojednávanie zo dňa 22. 04. 2010, ktorého súčasťou je aj uvedené poučenie ako aj zápisnica z pojednávania konaného dňa 31. 05. 2010.

Povinnosť označiť dôkazy sa vzťahuje na všetky tvrdenia, ktoré boli uvedené v žalobe a vo vyjadrení odporcu, t. j. správcu. Súd má ale možnosť rozhodnúť, ktoré z označených dôkazov vykoná, pričom nie je viazaný návrhmi účastníkov na vykonanie dokazovania; výnimočne však môže vykonať aj iné dôkazy, ako navrhnuté účastníkmi, ak je to potrebné pre rozhodnutie vo veci. V prejednávanej veci má odvolací súd zato, že dokazovanie bolo vykonané v súlade s citovanými ustanoveniami Občianskeho súdneho poriadku. Prvostupňový (zrejme súd, pozn.) po vyhlásení uznesenia o skončení dokazovania, odročil pojednávanie na vyhlásenie rozsudku v súlade s ustanovením § 156 ods. 2 O. s. p.

Podľa § 156 ods. 2 O. s. p. rozsudok sa vyhlasuje spravidla hneď po skončení konania, ktoré rozsudku predchádzalo. Ak to nie je možné, súd na vyhlásenie rozsudku odročí pojednávanie najdlhšie na tri týždne; v takomto prípade súd doručí rozsudok prítomným účastníkom hneď po pojednávaní, na ktorom bol rozsudok vyhlásený a neprítomným účastníkom ho odošle najneskôr do troch dní.

Z uvedeného je zrejmé, že aj ďalšia námietka odvolateľa, ktorému sa ako neobvyklá javila skutočnosť, že súd rozsudok nielen vyhlásil, ale tento aj priamo v písomnom vyhotovení na pojednávaní doručoval zástupcom sporových strán, nebola preukázaná ako dôvodná.»

5. Tento skutkový stav sa zhoduje so zisteniami vykonanými v predchádzajúcich konaniach, a preto z neho možno vychádzať aj v tomto konaní [§ 55 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)].

II.

6. Sťažovateľka vo svojej sťažnosti podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) tvrdí, že postupom a rozsudkom krajského súdu č. k. 2 CoKR 56/2010-150 z 15. decembra 2011 bolo porušené jej základné právo na súdnu ochranu zaručené v čl. 46 ods. 1 ústavy.

6.1 Podľa sťažovateľky je porušenie jej práv dôsledkom toho, že okresný súd i krajský súd porušili ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku i konkurzného zákona tým, že:

a) nemali skúmať platnosť zmlúv o postúpení pohľadávok, pretože tá už bola vyriešená uznesením konkurzného súdu, ktorým povolil vstup sťažovateľky do konania; týmto skúmaním zároveň súdy neprípustne rozšírili predmet incidenčného konania o dôvody, ktoré neboli predmetom popretia pohľadávky zo strany správcu konkurznej podstaty úpadcu, a to po uplynutí zákonnej lehoty na popieranie pohľadávok,

b) si nezistili obsah konkurzného spisu sp. zn. 6 K 15/2007, hoci jeho obsah mal byť okresnému súdu známy z úradnej činnosti a nemalo byť potrebné jeho dokazovanie,

c) krajský súd sa nevyrovnal s námietkou, že v dôsledku možnosti predniesť záverečnú reč len písomne po vyhlásení dokazovania za skončené sa okresný súd vo svojom rozsudku nijako nevyrovnal s argumentáciou sťažovateľky.

6.2 Vzhľadom na to sťažovateľka (po oprave sťažnosti) navrhla, aby ústavný súd vydal tento nález:

„Právo sťažovateľa TIPL spol. s r. o... podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy... bolo postupom Krajského súdu v Bratislave vo veci vedenej pod sp. zn. 2 CoKR 56/2010-150 zo dňa 15. 12. 2011 porušené.

Rozsudok Krajského súdu... sp. zn. 2 CoKR 56/2010 zo dňa 15. 12. 2011... zrušuje.

Krajský súd... je povinný sťažovateľovi zaplatiť primerané finančné zadostučinenie vo výške 30 000 €...

Krajský súd... je povinný nahradiť sťažovateľovi trovy konania...“

7. Krajský súd vo svojom vyjadrení k sťažnosti, ktoré v podstatnej časti sformulovala sudkyňa spravodajkyňa odvolacieho senátu 2 CoKR JUDr. Elena Kúšová, uviedol, že povolením vstupu sťažovateľky do konkurzu konkurzný súd riešil len otázku, či sú splnené podmienky § 25 konkurzného zákona. Neriešil nadobudnutie pohľadávok v období pred vyhlásením konkurzu, ktoré bolo práve predmetom konania sp. zn. 1 Cbi 49/2008. Incidenčné konanie je samostatným konaním, ktoré sa začína samostatnou žalobou, ktoré sa spravuje Občianskym súdnym poriadkom a § 32 konkurzného zákona.

Platnosťou zmlúv o postúpení pohľadávok sa konkurzný súd zaoberal *ex offio* s ohľadom na § 37 a § 39 Občianskeho zákonníka. Slovo „irelevantná“ v odôvodnení rozsudku (pozri citáciu na začiatku s. 10 tohto nálezu) je podľa krajského súdu zjavnou chybou, čo je overiteľné z jeho originálu. K námietke nezistenia obsahu spisu sp. zn. 6 K 15/2007 sa krajský súd nevyjadril, keďže sa týka postupu okresného súdu. Na námietku sťažovateľa, že okresný súd sa nevyrovnal s argumentáciou v záverečnej reči, krajský súd podľa svojho tvrdenia reagoval tým, že zdôraznil význam § 118a OSP a koncentračnej zásady v ňom. Záverečný návrh krajský súd neurobil.

8. Sťažovateľka v duplike v podstate zotrvala na svojich námietkach z ústavnej sťažnosti.

9. V spise okresného súdu, ktorý si ústavný súd zadovážil, bolo založené aj vyjadrenie zákonnej sudkyne JUDr. Zuzany Moťovskej Dobošovej k podanej sťažnosti. Podobne ako krajský súd aj ona tvrdí, že incidenčné konanie je samostatným konaním a súd „*postupoval v zmysle platných predpisov hmotného práva*“ a skúmal platnosť postúpení pohľadávok v roku 2005. Správca nie je na rozdiel od konkurzného veriteľa obmedzený v uplatňovaní dôvodov popretí pohľadávok. Konkurzný spis sp. zn. 6 K 15/2007 si okresný súd nepripojil, pretože to sťažovateľka nenavrhovala, čo výslovne uviedla aj na pojednávaní. Súd umožnil predniesť sťažovateľke záverečnú reč na pojednávaní pred vyhlásením rozsudku. Skutkové a právne hodnotenie veci bolo súdu predložené pred ukončením dokazovania. S obsahom písomnej záverečnej reči sa súd oboznámil pred vyhlásením rozsudku, keďže bolo doručené päť dní pred týmto dňom, a v rozsudku naň primerane reagoval.

10. Na výzvu ústavného súdu sa k sťažnosti vyjadrila aj správkyňa konkurznej podstaty úpadcu podaním zo 6. marca 2014, v ktorom v podstate vyjadrila rovnaké stanovisko ako krajský súd a zákonná sudkyňa okresného súdu. Podľa nej bolo v konaní „*zásadným zistenie, či navrhovateľ predmetné pohľadávky nadobudol platne a účinne*“, preto okresný súd správne skúmal platnosť prvých dvoch zmlúv o postúpení. Sťažovateľka nepredložila žiadne dôkazy na preukázanie svojho nároku, preto okresný súd vychádzal z toho, čo bolo v spise. Zo žiadneho právneho predpisu (ani z § 32 ods. 4 a 6 konkurzného

zákona) nevyplýva, že by správca nemohol zmeniť alebo doplniť dôvody popretia. Konkurz pod sp. zn. 6 K 15/2007 vyhlásený v roku 2007 a konkurz vyhlásený v roku 2008 sú samostatné a prihlášky z roku 2007 nemožno považovať za úradnú vedomosť okresného súdu. Navyše pohľadávky prihlásené spoločnosťou JAMEXI s. r. o., si v roku 2007 prihlásila spoločnosť LUX Group, s. r. o. Sťažovateľka sa navyše na prvom pojednávaní v zmysle § 118a OSP ani neznamenila, že pohľadávky už boli prihlásené do konkurzu v roku 2007. Odvolací súd sa podľa nej vyrovnal aj s námietkou nemožnosti predniesť záverennú reč ústne.

III.

11. Sťažovateľka v sťažnosti namieta predovšetkým porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

11.1 Článok 46 ods. 1 ústavy zaručuje každému právo domáhať sa ochrany svojho práva zákonom ustanoveným postupom pred súdom alebo iným orgánom. Ústavný súd však vo svojej konštantnej judikatúre v podstate rozširujúcim výkladom tohto ustanovenia zdôrazňuje, že obsahom tohto práva je právo účastníka, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa platnej a účinnej právnej normy majúcej svoj základ v právnom poriadku Slovenskej republiky (porov. IV. ÚS 77/02). Súd preto podľa skoršej judikatúry ústavného súdu poruší základné právo zaručené v čl. 46 ods. 1 ústavy vždy vtedy, keď postupuje v rozpore so zákonom upravujúcim konanie pred ním (I. ÚS 26/94).

11.2 Svojevôľa (arbitrárnosť) sa v zásade môže prejavovať v dvoch podobách: v podobe procesnej svojevôle, teda hrubého alebo opakovaného porušenia zásadných ustanovení právnych predpisov upravujúcich postup orgánu verejnej moci, alebo v podobe hmotnoprávnej (meritórnej) svojevôle, teda extrémneho nesúladu medzi právnym základom pre rozhodovanie veci a závermi orgánu verejnej moci, ktoré sú vo vzťahu k tomuto právnemu základu neobhájiteľné všeobecne akceptovateľnými výkladovými postupmi (II. ÚS 576/2012).

12. Prvá námietka sťažovateľky sa týka protiprávneho rozšírenia dôvodov popretia jej pohľadávky v incidenčnom konaní tým, že sudy skúmali platnosť prvých dvoch zmlúv

o postúpení prihlásených pohľadávok a nedostatok odôvodnenia rozsudkov oboch súdov v tejto otázke.

12.1 Krajský súd v napadnutom rozsudku v podstate nereaguje na túto námietku sťažovateľky, ale naopak, zaoberá sa v tejto súvislosti otázkou vznesenej námietky premlčania, ktorej riadne a včasné uplatnenie sťažovateľka v podstate nespochybňovala. Až krajský súd, ako aj správkyňa konkurznej podstaty vo svojich vyjadreniach pred ústavným súdom a tiež zákonná sudkyňa okresného súdu argumentáciu v tejto otázke spresnili v podstate tak, že úlohou súdu v incidenčnom konaní je skúmať aktívnu legitimitáciu žalujúceho konkurzného veriteľa, teda zrejme aj otázku, či je platným majiteľom prihlásených pohľadávok. Už takéto doplnenie argumentácie môže naznačovať nedostatočnosť odôvodnenia napadnutého rozsudku, a tým v zmysle záverov judikatúry ústavného súdu (pozri napr. II. ÚS 433/2012) aj porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Ústavný súd však bude na účely ďalšieho konania vychádzať z toho, že aj napadnutý rozsudok krajského súdu sa v podstate zakladal na tomto názore, aj keď v ňom nebol takto výslovne sformulovaný.

12.2 Ústavný súd však považuje za potrebné uviesť, že tento názor nenachádza natoľko jednoznačnú oporu v doktríne. Napríklad M. Ďurica na viacerých miestach svojho komentára ku konkurznému zákonu uvádza, že obsah žaloby v incidenčnom spore je determinovaný obsahom popieracieho prejavu správcu – ak správca poprie právny dôvod či výšku, má sa veriteľ domáhať niečoho iného, než keby správca poprel len vykonateľnosť (porov. Ďurica M. Zákon o konkurze a reštrukturalizácii. Bratislava : IURA EDITION, 2012, s. 251 a nasl.). Tieto závery celkom zreteľne zodpovedajú aj systematike ustanovenia § 32 konkurzného zákona. Z jeho odsekov 3 a 4 je totiž zrejmé, že správca je pri popretí povinný jednoznačne vyjadriť aj dôvod a rozsah popretia pohľadávky, pričom obmedzenie popretia len na určitý dôvod alebo na určitý rozsah znamená právnu fikciu uznania pohľadávky v nepopretom rozsahu. Je predovšetkým úlohou správcu, nie súdu konajúceho v incidenčnom konaní preskúmať prihlásené pohľadávky a podľa svojich zistení ich poprieť alebo nie, pričom nedostatok popretia má za následok ich uznanie a tým aj účasť na uspokojovaní v konkurze (§ 32 ods. 4 piata veta a § 95 ods. 1 konkurzného zákona). Úlohou incidenčného konania nie je potom opätovné preskúmavanie uplatnenej pohľadávky súdom,

pretože to je úlohou správcu. Účelom incidenčného konania je v podstate len rozhodnúť o tom, či popierací prejav správcu obстоjí alebo nie, teda či dôvody obsiahnuté v popieracom prejave správcu zodpovedajú skutočnosti a vylučujú pohľadávku z uspokojenia v konkurze tak, ako bola prihlásená (teda úplne, alebo v určitej časti, alebo v určitom poradí).

Výklad, podľa ktorého by popretie v akomkoľvek rozsahu (čo do dôvodu, výšky, vymáhateľnosti alebo poradia) automaticky aktivovalo prieskumnú právomoc súdu konajúceho v incidenčnom konaní v celom rozsahu, by znamenalo podstatné znevýhodnenie veriteľov tých pohľadávok, ktoré boli popreté čo do dôvodu alebo vymáhateľnosti. Z § 32 ods. 4 piatej vety konkurzného zákona totiž vyplýva, že popretie pohľadávky len čo do výšky (teda čiastočné popretie jej výšky) znamená zároveň uznanie vo zvyšnej výške, a popretie len čo do poradia znamená uznanie oprávnenosti pohľadávky v celej výške, len v inom poradí. Predmetom incidenčného konania v prvom prípade sa tak stáva len popretá časť pohľadávky a v druhom len otázka poradia pohľadávky, teda ostatné otázky (právny dôvod alebo vymáhateľnosť) sú z jeho kognície vylúčené, keďže v tomto rozsahu sú pohľadávky považované za uznané. Z ustanovenia § 32 konkurzného zákona pritom nevyplýva, že by práve len popretie čo do právneho dôvodu alebo čo do vymáhateľnosti malo mať privilegované postavenie, pri ktorom by kognícia súdu konajúceho o incidenčnej žalobe mala siahať ďalej než pri ostatných nárokoch.

Takáto široká kognícia súdu konajúceho o incidenčnej žalobe nie je ani akýmsi nevyhnutným a imanentným znakom súdnej právomoci, ako to vo svojom vyjadrení naznačuje krajský súd i konajúca sudkyňa okresného súdu. Inak povedané, predpokladom prisúdenia určitého nároku súdom v občianskom súdnom konaní podľa procesného práva nemusí byť nevyhnutne aj existencia všetkých hmotnoprávných predpokladov príslušného nároku. Už existujúca procesná úprava v Občianskom súdnom poriadku pozná prípady, pri ktorých je súd povinný vziať určitý hmotnoprávny predpoklad za preukázaný, resp. je dokonca povinný vychádzať z určitého právneho stavu a je oprávnený ho preskúmať len vo veľmi obmedzenej miere. Takými prípadmi sú napríklad rozsudky pre zmeškanie, pri ktorých súd v zásade vychádza zo skutkového stavu tvrdeného žalobcom (§ 153b ods. 3 OSP), teda z tzv. procesnej pravdy (porov. napr. 1 Obo 52/2010), alebo rozsudky pre uznanie či vzdanie sa nároku, pri ktorých je súd v zásade povinný (porov. *verba legalia*

§ 153a ods. 1 OSP „súd... rozhodne“) akceptovať prejav žalobcu, resp. žalovaného ako dostatočný skutkový aj právny základ svojho rozhodnutia. Výnimočné prípady ako to, či súd môže takto rozhodnúť, ak by jeho rozhodnutie odporovalo verejnému poriadku či slovenským imperatívnym normám, možno v prerokúvanej veci ponechať stranou. Pritom použitie rozsudkov pre zmeškanie (§ 153b OSP), ako aj rozsudkov pre uznanie (§ 153a OSP) v konaniach o incidenčných žalobách, a tým aj zúžená kognícia súdu v týchto prípadoch sú v súdnej praxi akceptované (porov. k prvým napr. 5 Obo 198/2006 alebo 4 Obo 17/2007, k druhým napr. 3 Obo 38/2009 alebo 5 Obo 27/11).

12.3 Ako už bolo uvedené, incidenčné konanie nie je konaním, v ktorom by veriteľ (žalobca) uplatňoval svoju pohľadávku proti dlžníkovi (žalovanému) a v ktorom by tak predmetom kognície konajúceho súdu mal byť celý právny vzťah medzi nimi v celej jeho šírke a hĺbke. V konkurze si veritelia uplatňujú svoje pohľadávky osobitne určeným postupom u správcu (§ 32 konkurzného zákona), ktorému patrí ich preskúmanie a prvotné „rozhodnutie“ (vyjadrenie) o tom, či v konkurze budú alebo nebudú uspokojené. Z konštrukcie § 32 konkurzného zákona je zrejmé, že „rozhodnutie“ (vyjadrenie) správcu o tom, že pohľadávka bude uspokojená v určitom rozsahu alebo v určitom poradí (teda uznanie prihlásenej pohľadávky), je v podstate konečné, keďže proti nemu v rámci konkurzného konania neexistuje žiaden prostriedok nápravy. Na účely prerokúvanej veci sa netreba zaoberať otázkou, akú úlohu tu hrá dohľad súdu nad činnosťou správcu (§ 39 konkurzného zákona) alebo existencia prípadnej (mimokonkurznej) žaloby z lepšieho práva medzi jednotlivými konkurznými veriteľmi (porov. napr. odlišné stanovisko sudcu Vladimíra Kůrku k nálezu Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. Pl. ÚS 14/10). Uznanie určitej pohľadávky správcem v rámci konkurzu postupom podľa § 32 ods. 4 konkurzného zákona má teda na postavenie konkurzného veriteľa takmer totožné účinky, ako keby danú pohľadávku správca uznal pred súdom konajúcim o incidenčnej žalobe. Nie je preto zrejmé, prečo by mal byť incidenčný súd povolaný nahrádzať, resp. preskúmavať úkon správcu, ktorý zákonom ustanoveným postupom urobil prejav k uznaniu pohľadávky konkurzného veriteľa, s ktorým zákon spája účinky konečného a v procesnom rámci samotného konkurzného konania nenapadnuteľného zaradenia danej pohľadávky medzi uspokojované pohľadávky (§ 32 ods. 4 a § 95 ods. 1 konkurzného zákona). Inak povedané – nie je zrejmé,

prečo by takáto široká kognícia súdu konajúceho o incidenčnej žalobe mala byť natoľko samozrejماً, že by nebolo potrebné dať sťažovateľke riadnu a presvedčivú odpoveď na jej argument, ktorým tvrdí, že správca v incidenčnom konaní rozširuje dôvody popretia pohľadávky, a že na takéto rozšírenie nemožno prihliadať. Krajský súd tak nevysvetlil, prečo by napríklad popretie pohľadávky v konkurze len z určitého jasne vyjadreného dôvodu (napríklad premlčanie, ako je to v prerokúvanej veci) nemohlo mať ten účinok, že by sa právny základ pohľadávky (vrátane aktívnej legitímácie veriteľa – *in casu* sťažovateľky – na jej uplatnenie) považoval za uznaný v zmysle § 32 ods. 4 konkurzného zákona a spochybňovanie tohto právneho základu v incidenčnom konaní správcom by bolo vylúčené. Podobne krajský súd vôbec nevzal do úvahy, či si účel incidenčnej žaloby opísaný v bodoch 12.2 a 12.3 (rozhodnutie o správnosti či nesprávosti popieracieho prejavu správcu, nie rozhodnutie o pohľadávke) práve nevyžaduje obmedzenie predmetu konania len na preskúmanie správnosti tých popieracích dôvodov, ktoré správca pri popretí pohľadávky výslovne uplatnil. Tieto otázky nie sú otázkami súvisiacimi s § 118a OSP, na ktorý sa odvolávajú krajský súd aj zákonná sudkyňa okresného súdu vo svojich vyjadreniach, pretože toto ustanovenie rieši len procesnú prípustnosť tvrdení a dôkazov v určitom konaní. Nerieši však otázku, čo je predmetom konania a (prípustným) predmetom kognície a rozhodovania súdu.

12.4 Súvisiacou – i keď nie nevyhnutne previazanou – otázkou je v tejto súvislosti samotná aktívna legitímácia sťažovateľky ako konkurzného veriteľa prihlásenej pohľadávky. Východiskom okresného súdu aj krajského súdu, na ktorom založili aj svoje rozsudky, je v podstate názor, že bolo nevyhnutnosťou a ich zákonnou povinnosťou skúmať platnosť zmlúv o postúpení pohľadávok, ktorými mala sťažovateľka uplatňované pohľadávky nadobudnúť, aj keď to správkyňa nenamietala. To však nezodpovedá zákonnej úprave ani ustálenej súdnej praxi. Podľa ustanovenia § 526 ods. 2 Občianskeho zákonníka totiž platí, že oznámenie postúpenia cedentom (doterajším veriteľom) zbavuje dlžníka práva požadovať predloženie zmluvy o postúpení. Dlžník tak podľa citovaného ustanovenia nemá právo ani zisťovať, či vôbec nejaká zmluva bola uzatvorená, *a fortiori* tak nemôže namietat ani nedostatky jej platnosti (zhodne už R 119/2003; jeho závery boli síce neskôr čiastočne relativizované v R 46/2009, pokiaľ ide o postúpenie pohľadávky v rozpore s § 525

Občianskeho zákonníka, ale o taký prípad v prerokúvanej veci nejde; porov. zhodne napr. Eliáš, K. In: Eliáš, K. a kol. Občianský zákoník. Velký akademický komentář. 2. svazek. Praha : LINDE, 2008, s. 1502). Vo vzťahu k dlžníkovi je tak v týchto prípadoch postúpenie založené len na oznámení veriteľa o tom, že došlo k postúpeniu (zmene veriteľa), podľa § 526 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Nerozhodné je, či je toto oznámenie kryté aj kauzálnym vzťahom (titulom) medzi postupcom a postupníkom, teda zmluvou o postúpení pohľadávky (v podobe kúpy pohľadávky, jej darovania či zabezpečovacieho postúpenia pohľadávky a pod.), ktorej existencia je relevantná len vo vzťahu postupcu a postupníka, ktorí sa prípadne môžu navzájom voči sebe domáhať bezdôvodného obohatenia. V prerokúvanej veci sa navyše na sporné postúpenia neuplatňuje ani § 28 konkurzného zákona, podľa ktorého je potrebné preukázať súdu zmluvou, že k prevodu došlo, pretože k sporným postúpeniam malo dôjsť 27. januára 2005. Išlo teda o postúpenia predkonkurzné, pričom prvým konkurzným veriteľom (účastníkom konkurzu) sa stal postupník, nie postupca. Pritom z obsahu rozsudku okresného súdu z 21. júna 2010 vyplýva, že tento súd vykonal aj dokazovanie obsahom jednotlivých prihlášok založených v konkurzných spisoch, v ktorých sa medzi pripojenými prílohami uvádzajú nielen samotné zmluvy o postúpení, ale aj oznámenia o postúpení adresované dlžníkovi.

12.5 Vychádzajúc z úvah v bodoch 12.2 až 12.4, treba v prerokúvanej veci uviesť, že správkyňa pri popretí pohľadávky sťažovateľky na úrok z omeškania voči úpadcovi uviedla jedine toľko, že pohľadávky sú premlčané a že ich popiera čo do dôvodu a výšky. Nenamietla pritom neplatnosť zmlúv o postúpení, práve naopak, platnosť a účinky postúpenia zreteľne uznala tým, že sťažovateľke uznala nárok na samotnú istinu prihlásených pohľadávok, keďže popretie sa týkalo jedine prihláseného úroku z omeškania. Námietku údajnej neplatnosti postúpenia neuplatnila ani vo vyjadrení k žalobe v konaní pred okresným súdom, ale až na pojednávaní pred okresným súdom v incidenčnom spore. Záver okresného súdu i krajského súdu o neplatnosti prvých dvoch zmlúv o postúpení bol, naopak, kľúčový pre zamietnutie žaloby sťažovateľky o určenie pravosti a vymáhateľnosti prihlásených pohľadávok voči úpadcovi. Za týchto okolností si ako kľúčový dôvod vyžadoval omnoho precíznejšie odôvodnenie a vyrovnanie sa s existujúcou zákonnou úpravou, ako bola zhrnutá v predošlých bodoch, ako aj s argumentmi sťažovateľky, ktorá na

rozšírenie predmetu incidenčného konania poukazovala. Zjednodušený záver okresného súdu i krajského súdu, že je skúmanie platnosti zmlúv o postúpení pohľadávok akoby automaticky a bez ďalšieho súčasťou kognície súdu v každom konaní, v ktorom sa daná pohľadávka uplatňuje, teda aj v incidenčnom konaní, treba na pozadí existujúcej zákonnej úpravy považovať za arbitrárny a nezodpovedajúci požiadavkám práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Na tom nič nemení okolnosť, že sťažovateľka svoj argument spájala s hodnotením (zjavne nesprávnym) významu uznesenia konkurzného súdu o zmene účastníka konkurzného konania. V tomto smere totiž možno dať za pravdu krajskému súdu i okresnému súdu, ako aj správkyňi, pokiaľ tvrdili, že takéto uznesenie nemôže záväzne riešiť osud predkonkurzného postúpenia z predošlých veriteľov na posledného veriteľa, ktorý si pohľadávky uplatnil v konkurze.

13. Druhá námietka sťažovateľky sa týka nesprávneho postupu okresného súdu vo vzťahu k jej záverečnej reči pred vyhlásením rozsudku 21. júna 2010.

13.1 Ustanovenie § 118 OSP rámcovo určuje sekvenciu procesného postupu súdu počas pojednávania. Z ustanovenia odseku 4 vyplýva, že súd je povinný dať účastníkom najskôr priestor na vyjadrenie sa k vykonanému dokazovaniu i k právnej stránke veci (tzv. záverečné reči), až potom môže vyhlásiť uznesenie o skončení dokazovania podľa § 120 ods. 4 OSP. Uvedená sekvencia má svoju logiku v tom, že až po vykonaní dokazovania a tvrdení ostatných účastníkov sa účastník môže zmysluplne vyjadriť o tom, či má ďalšie návrhy na doplnenie dokazovania, a má mu umožniť takéto návrhy naposledy predniesť predtým, než mu uznesenie podľa § 120 ods. 4 OSP túto možnosť vezme. V prerokúvanej veci je z obsahu písomných podaní, ako aj zápisnice o pojednávaní pred okresným súdom 31. mája 2010 (pozri bod 3.2) zrejmé, že správkyňa predniesla svoje tvrdenie o neplatnosti zmlúv o postúpení z 27. januára 2005 len ústne na pojednávaní potom, čo sťažovateľka (žalobkyňa) svoj prednes ukončila. Pritom zápisnica o pojednávaní neobsahuje vôbec žiadnu zmienku o tom, že by sťažovateľke bola daná akákoľvek možnosť reagovať na prednes (tvrdenie) správkyne, resp. možnosť navrhnúť dôkazy na vyvrátenie. Za takú možnosť nemožno považovať poučenie podľa § 118a ods. 1 ani podľa § 120 ods. 4 OSP, ako to tvrdia krajský súd, zákonná sudkyňa okresného súdu, ako aj správkyňa vo svojich vyjadreniach v konaní a pred ústavným súdom, keďže zo zápisnice nie je zrejmé, že by bol

okresný súd dal najavo, že už hodlá pristúpiť k uzneseniu o skončení dokazovania. Záverečná reč doručená sťažovateľkou okresnému súdu tak bola v skutočnosti prvou príležitosťou, kedy mohla sťažovateľka zmysluplne reagovať na tvrdenie správkyne o neplatnosti zmlúv o postúpení a podľa okolností navrhnúť aj dôkazy na jej vyvrátenie (porov. v tomto smere výnimku z koncentračnej zásady vyjadrenú v § 118a ods. 2 OSP). Pokiaľ okresný súd na pojednávaní 21. júna 2010 doručil účastníkom písomné vyhotovenie rozsudku, kvôli čomu nemohol na písomnú záverečnú reč sťažovateľky doručenú mu 16. júna 2010 efektívne procesne reagovať, je jeho postup síce v súlade s ustanovením § 156 ods. 3 druhej vety OSP, avšak jeho nesprávnosť a tým ukrátenie sťažovateľky na jej procesných právach je dôsledkom predchádzajúceho nedodržania ustanovenia § 118 OSP. V tomto zmysle možno odkázať aj na judikatúru všeobecných súdov k problematike záverečnej reči (porov. už Zo súdnej praxe č. 49/1998, 2 Cdo 129/2009, ale z posledného obdobia aj 7 Cdo 172/2012 alebo 3 Cdo 47/2012, prípadne 4 Cdo 235/2012).

13.2 Krajský súd v rozsudku č. k. 2 CoKR 56/2010-150 z 15. decembra 2011 na uvedenú procesnú situáciu a námietky sťažovateľky proti nej nereagoval, ale zaoberal sa inými otázkami, ktoré sťažovateľka netematizovala: sťažovateľka nenamietala samotnú skutočnosť, že rozsudok okresného súdu jej bol doručený v písomnom vyhotovení priamo na pojednávaní 21. júna 2010, ale to, že tento rozsudok bol vyhlásený a písomne vyhotovený bez jej záverečnej reči a nereaguje na jej námietky vo vzťahu k tvrdenej neplatnosti zmlúv o postúpení pohľadávok. Zároveň sa krajský súd snažil odstrániť nedostatky v postupe okresného súdu tým, že sa oboznámil „s *konkrétnym obsahom jednotlivých prihlášok o každej prejednávanej pohľadávke*“. Ústavný súd pritom pripomína (bod 3.2), že v spise sú v prílohovej obálke založené dve rôzne verzie prihlášok a príloh k nim, pričom súčasťou jednej z nich sú zmluvy o postúpení z 27. januára 2005 aj so spornou prílohou, súčasťou druhej sú tieto zmluvy bez prílohy. Z celého konania pred okresným súdom ani krajským súdom pritom nie je zrejmé, ktorou z týchto zmlúv vlastne súdy vykonávali dokazovanie. V zápisnici o pojednávaní pred okresným súdom z 31. mája 2010 nie je o vykonaní dôkazu listinou žiadna zmienka, hoci je to podľa ustálenej judikatúry všeobecných súdov nevyhnutné (stabilná judikatúra počnúc 4 Cdo 221/2007, ako aj pomerne prísne 4 Cdo 102/2008, ale tiež 2 Cdo 129/2009, 2 Obo 162/2007, 1 Obo 32/2008,

5 Obdo 12/2010 a ďalšie), no napriek tomu je v jeho rozsudku uvedené, že ňou okresný súd vykonal dokazovanie. Krajský súd rozhodoval bez odvolacieho pojednávania, takže formálne dokazovanie nemohol vykonávať, a ani z rozsudku nie je zrejmé, s ktorou „verziou“ „jednotlivých prihlášok“ sa vlastne oboznámil a akým procesne relevantným spôsobom sa to udialo. Ústavný súd len pripomína, že v zmysle § 214 ods. 1 písm. a) OSP treba na prejednanie odvolania nariadiť pojednávanie nielen vtedy, keď chce odvolací súd dospieť k odlišným skutkovým záverom, ale aj vtedy, keď vykonávaním dokazovania verifikuje skutkové závery súdu prvého stupňa. V prerokúvanej veci krajský súd, ako vyplýva z jeho rozsudku, neprevzal skutkový záver súdu prvého stupňa o obsahu listiny – zmlúv o postúpení pohľadávok z 27. januára 2005 bez vykonania dôkazu, ale naopak, verifikoval, či sa v tejto listine skutočne nenachádza niečo, čo sa v nej podľa tvrdenia sťažovateľky a odvolateľky malo nachádzať, a po oboznámení sa s obsahom danej listiny dospel k záveru, že záver okresného súdu o absencii určitej časti tejto listiny je správny. To však v merite veci bolo možné urobiť len riadnym vykonaním dôkazu listinou v zmysle § 129 OSP na pojednávaní (§ 122 ods. 1 v spojení s § 213 a § 214 OSP).

13.3 Ani v tejto časti tak konanie okresného súdu, ale ani krajského súdu nenapĺňalo požiadavky čl. 46 ods. 1 ústavy a ich postup vzhľadom na množstvo nakopených procesných pochybení pri zisťovaní kľúčového záveru o neplatnosti zmlúv, z ktorých sťažovateľka odvodzovala svoje nároky, možno označiť za procesne arbitrárne (svojvoľný). Treba však dodať, že tento dôvod by sám osebe na vyhovenie ústavnej sťažnosti nepostačoval, pretože tieto vady podľa ustálenej judikatúry všeobecných súdov (citovanej v závere bodu 13.1) zaťažujú konanie vadou odňatia možnosti konať pred súdom, ktorá vždy zakladá prípustnosť a dôvodnosť dovolania podľa § 237 písm. f) OSP. Avšak vzhľadom na to, že tieto vady nadväzujú na principiálne chybný a ústavne neakceptovateľný záver okresného súdu i krajského súdu v otázkach jeho kognície, prihliadol na ne aj ústavný súd pri hodnotení postupu okresného súdu a krajského súdu a vyslovení porušenia práv sťažovateľky.

14. V dôsledku toho, že okresný súd aj krajský súd pri zamietnutí žaloby sťažovateľky vyšli v podstate z nedostatku jej aktívnej legitímácie kvôli neplatnosti zmlúv o postúpení prihlásených pohľadávok, nedali odpovede ani na ďalšie otázky, ktoré boli

vlastným dôvodom incidenčného konania a výslovným dôvodom popretia týchto pohľadávok zo strany správkyne (premlčanie, resp. pretrhnutie premlčania). Odpoveď okresného súdu na argumenty sťažovateľky v prospech toho, že jej pohľadávka na úroky z omeškania nie je premlčaná, je v tejto časti absolútne nedostatočná, pretože je zhustená do jediného odseku s dôvetkom, že jej argumentácia „*nie je nedôvodná*“. Krajský súd sa síce opäť snažil nedostatok odôvodnenia rozsudku okresného súdu napraviť, avšak jeho právne úvahy sú veľmi nejasné. Predovšetkým krajský súd obsiahlo analyzuje ustanovenie § 558 Občianskeho zákonníka a z neho vyplývajúce náležitosti uznania dlhu, hoci je nepochybné, že právny vzťah medzi úpadcom a pôvodným veriteľom ARTICLE, s. r. o., vznikol pri výkone ich podnikateľskej činnosti, a teda sa spravuje Obchodným zákonníkom (pozri jeho § 261 ods. 1). Uznanie záväzku je pritom upravené aj v Obchodnom zákonníku v § 323 (toto ustanovenie je pritom aj citované v texte listiny o uznaní z 18. júna 2004), ktorého predpoklady sú čiastočne odlišné od predpokladov účinného uznania dlhu podľa Občianskeho zákonníka.

Ešte podstatnejšie však je, že krajský súd sa nijako nevyjadruje k sťažovateľkou výslovne zdôraznenému predĺženiu premlčacej doby v zmysle § 405 ods. 2 Obchodného zákonníka, ku ktorej malo dôjsť tým, že sťažovateľka si svoje pohľadávky uplatnila prihláškou v konkurze sp. zn. 6 K 15/2007 vyhlásenom už prvým uznesením z 12. júna 2007, teda celkom zjavne pred uplynutím štvorročnej premlčacej doby. Tento konkurz bol však neskôr zrušený bez toho, aby sa vôbec pristúpilo k preskúmvaniu pohľadávok a rozvrhu výťažku. Sťažovateľka tak v podstate tvrdí, že prihlásením svojich pohľadávok do tohto konkurzu ich uplatnila s účinkami uplatnenia na súde (§ 28 ods. 6 konkurzného zákona), ale v tomto konaní sa o pohľadávkach meritórne nerozhodlo, ako to má na mysli § 405 ods. 2 Obchodného zákonníka. Keďže premlčacia lehota jej pohľadávok, ktorá (ak by neboli uznané) začala plynúť v máji, resp. začiatkom júna 2004, mala uplynúť v máji, resp. začiatkom júna 2008, teda skôr než jeden rok od zrušenia uznesenia z 12. júna 2007 o vyhlásení konkurzu, predĺžila sa premlčacia doba jej pohľadávok na jeden rok od zrušenia tohto uznesenia. Podľa ústavného súdu takáto argumentácia má racionálny základ a v prerokúvanej veci je (po vyriešení aktívnej legitímácie sťažovateľky) rozhodujúca pre posúdenie dôvodnosti či nedôvodnosti popretia, čo potvrdzuje aj dostupná judikatúra (pozri 2 Obo 238/2007).

Tieto nedostatky odôvodnenia rozsudku krajského súdu sú pochopiteľné, keďže okresný súd a krajský súd žalobu sťažovateľky zamietli z dôvodu nedostatku jej aktívnej legitímácie, v dôsledku čoho nepovažovali za potrebné obsírnejšie sa zaoberať jej ďalšími námietkami. Tieto nedostatky sú však priamym dôsledkom postupu okresného súdu i krajského súdu, ktorý ústavný súd v predošlých odsekoch uznal za porušenie základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy (body 12 a 13), preto ich ústavný súd nemohol posúdiť inak.

V závere ústavný súd nemohol akceptovať vysvetlenie krajského súdu vo veci nezrozumiteľnosti jeho úvah na tému uznania vo vzťahu k úrokom z omeškania, že slovo „*irelevantná*“ v jeho rozsudku je zrejmom písárskou chybou a že v prvopise jeho rozsudku je uvedené slovo „*relevantná*“. Prostriedkom na odstránenie písárskych a iných podobných chýb v písomných vyhotoveniach rozsudkov je opravné uznesenie v zmysle § 164 OSP. Z obsahu spisu, ktorý mal ústavný súd k dispozícii, pritom nevyplýva, že by krajský súd bol uvedenú chybu týmto procesným spôsobom odstránil. Vzhľadom na to, že slovo „*irelevantná*“ je obsiahnuté tak v prvopise rozsudku založenom v spise okresného súdu, ako aj v jeho rovnopise doručenom sťažovateľke, ústavný súd vychádza z toho, že takáto formulácia zodpovedá prejavenej vôli krajského súdu do rozsudku vtelenej.

15. Zo všetkých týchto dôvodov ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy rozsudkom krajského súdu č. k. 2 CoKR 56/2010-150 z 15. decembra 2011. V nadväznosti na to potom ústavný súd v súlade s čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 2 a ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde tento rozsudok zrušil a vrátil vec krajskému súdu na ďalšie konanie. Krajský súd tak bude povinný znova prerokovať odvolanie sťažovateľky a rozhodnúť o ňom, pričom bude viazaný právnymi názormi ústavného súdu vyslovenými v tomto náleze (§ 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde).

IV.

16. Ústavný súd v súlade s § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde zaviazal krajský súd na úhradu trov konania úspešnej sťažovateľke, keď za dôvody hodné osobitného zreteľa považoval už samo vyhovenie sťažnosti. V súlade s § 11 ods. 3, § 14 ods. 1 písm. a) a b)

a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov v znení účinnom do 30. júna 2013, resp. s § 11 ods. 3, § 13a ods. 2 písm. f) *per analogiam* (v spojení s ods. 5), § 16 ods. 3 a § 18 ods. 3 citovanej vyhlášky v znení účinnom od 1. júla 2013 pozostávajú uhrádzané trovy z tarifnej odmeny advokáta za dva úkony právnej služby v roku 2012 (príprava a prevzatie zastúpenia a podanie sťažnosti) po 127,16 € (základná sadzba tarifnej odmeny) spolu s paušálnou náhradou dvakrát po 7,63 € a za jeden úkon právnej služby v roku 2014 (replika na vyjadrenie najvyššieho súdu) 67 € (jedna polovica základnej sadzby 134 €) s paušálnou náhradou v sume 8,04 €, teda celkovo 344,62 €. K tomu sa v zmysle § 18 ods. 3 citovanej vyhlášky pripočíta daň z pridanej hodnoty vo výške 68,92 €. Ústavný súd pritom priznal sťažovateľke za jej dupliku len odmenu ako za nemeritórne podanie (ako povahou najbližší úkon k „návrhu na opravu odôvodnenia rozhodnutia, na odstránenie následkov zmeškania lehoty a na zmenu rozhodnutia o plnení v splátkach“), keďže v merite veci neobsahovala žiadnu argumentáciu a ako taká nebola potrebná na účelné uplatňovanie sťažovateľkiných práv. Určené trovy uhradí krajský súd do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu na účet Advokátskej kancelárie Záhoráková & Partners, s. r. o. (§ 149 ods. 3 OSP v spojení s § 31a zákona o ústavnom súde).

17. Ústavný súd so súhlasom účastníkov upustil od verejného ústneho pojednávania a prijal tento nález na neverejnom zasadnutí (§ 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. septembra 2014